

EUROPOS CENTRINIO BANKO NUOMONĖ

2011 m. vasario 24 d.

dėl atsiskaitymų baigtinumo ir finansinio užtikrinimo įstatymų dalinių pakeitimų (CON/2011/14)

Ižanga ir teisinis pagrindas

2011 m. sausio 11 d. Europos centrinis bankas (ECB) gavo Lietuvos Respublikos finansų ministerijos prašymą pateikti nuomonę dėl Atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymo pakeitimo įstatymo (toliau – Atsiskaitymų baigtinumo įstatymo projektas) ir Finansinio užtikrinimo susitarimų įstatymo pakeitimo įstatymo (toliau – Finansinio užtikrinimo susitarimų įstatymo projektas) projektų (toliau kartu – įstatymų projektai).

ECB kompetencija teikti nuomonę grindžiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 127 straipsnio 4 dalimi ir 282 straipsnio 5 dalimi ir 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimo 98/415/EB dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos centriniu banku teisės akto projekto nuostatų klausimais¹ 2 straipsnio 1 dalies antra, penkta ir šešta įtraukomis, nes įstatymų projektuose yra nuostatų dėl mokėjimo priemonių, mokėjimo ir atsiskaitymų sistemų bei taisyklių, taikomų finansų institucijoms tiek, kiek jos daro esminę įtaką finansų įstaigų ir rinkų stabilumui. Vadovaudamasi Europos centrinio banko darbo reglamento 17 straipsnio 5 dalies pirmuoju sakiniu, Valdančioji taryba priėmė šią nuomonę.

1. Įstatymų projektų tikslas

- 1.1 Įstatymų projektais iš esmės siekiama į Lietuvos teisę perkelti 2009 m. gegužės 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/44/EB, iš dalies keičiančią Direktyvos 98/26/EB dėl atsiskaitymų baigtinumo mokėjimų ir vertybinių popierių atsiskaitymų sistemose ir Direktyvos 2002/47/EB dėl susitarimų dėl finansinio įkaito nuostatas dėl susietųjų sistemų ir kredito reikalavimų².
- 1.2 Be Direktyvos 2009/44/EB perkėlimo, Atsiskaitymų baigtinumo įstatymo projekte numatyti du nauji „įstaigų“, kurios dalyvauja sistemoje ir yra atsakingos už išpareigojimų pagal pervedimo nurodymus ar mokėjimo nurodymus įvykdymą, tipai: a) Lietuvoje arba kitoje valstybėje narėje licencijuota mokėjimo įstaiga; ir b) Lietuvoje arba kitoje valstybėje narėje licencijuota elektroninių pinigų įstaiga.

¹ OL L 189, 1998 7 3, p. 42.

² OL L 146, 2009 6 10, p. 37.

1.3 Finansinio užtikrinimo susitarimų įstatymo projekte ne tik perkeliama Direktyva 2009/44/EB, bet ir įtvirtinamas galuskaitos susitarimų teisinis pagrindas, įskaitant nuostatas, kuriomis jiems netaikomos Lietuvos bendrosios nemokumo teisės normos. Kaip pažymėta besikonsultuojančios institucijos konsultavimosi laiške, tai, *inter alia*, turėtų sumažinti mokėjimo sistemų, kuriose taikoma mokėjimų galuskaita, veiklai kylančią sistemine riziką, minimizuojant sistemos sutrikdymą, kurį galėtų sukelti nemokumo procedūra bet kurio iš jos dalyvių atžvilgiu.

2. Nauji sistemos dalyviai: elektroninių pinigų įstaigos ir mokėjimo įstaigos

2.1 Atsiskaitymų baigtinumo įstatymo projekte nėra mokėjimo įstaigų sąvokos apibrėžties. Tačiau ECB supranta, kad pagal Lietuvos įstatymus mokėjimo įstaiga yra laikoma finansų, o ne kredito įstaiga, kadangi ji negali priimti indėlių ar kitų gražintinų lėšų iš neprofesionalių rinkos dalyvių³.

2.2 ECB supranta, kad „elektroninių pinigų įstaigos“ sąvoka, vartojama Atsiskaitymų baigtinumo įstatymo projekte, turi tą pačią reikšmę kaip ir 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2009/110/EB dėl elektroninių pinigų įstaigų steigimosi, veiklos ir riziką ribojančios priežiūros, iš dalies keičianti Direktyvas 2005/60/EB ir 2006/48/EB ir panaikinanti Direktyvą 2000/46/EB⁴. Šiame kontekste ECB pabrėžia, kad, siekiant užtikrinti tinkamą elektroninių pinigų įstaigų reglamentavimą ir priežiūrą, Direktyva 2009/110/EB turėtų būti tinkamai perkelta į Lietuvos teisę.

2.3 Direktyvoje 98/26/EB „dalyvio“ sąvoka apima „įstaigas“ (kredito įstaigas, investicines firmas ar valstybinės valdžios institucijas, kurios dalyvauja sistemoje ir yra atsakingos už finansinių įsipareigojimų pagal pervedimo nurodymus toje sistemoje įvykdymą), „kitas pagrindines sandorio šalis“, „atsiskaitymų tarpininkus“, „kliringo namus“ arba „sistemos operatorius“⁵. Nei mokėjimo įstaigos, nei elektroninių pinigų įstaigos⁶ neatitinka „kredito įstaigos“ sąvokos, be to, jos negali būti priskirtos nei vienam iš kitų „įstaigos“ apibrėžimą sudarančių subjektų pagal Direktyvą 98/26/EB. Todėl Atsiskaitymų baigtinumo įstatymo projekte nei mokėjimo įstaigos, nei elektroninių pinigų įstaigos, atsižvelgiant į išsamesnį „elektroninių pinigų įstaigos“ sąvokos patikslinimą, nėra tinkamos kaip „įstaigos“ dalyvauti Lietuvos sistemoje, nustatytoje pagal Atsiskaitymų baigtinumo įstatymo projektą. Tačiau jos galėtų dalyvauti tokioje nustatytoje Lietuvos sistemoje kaip kiti subjektai, kurie yra tinkami dalyvauti nustatytose sistemose, pavyzdžiui, kaip mokėjimo sistemų operatoriai, jei jos tenkina atitinkamus teisinius ir techninius reikalavimus.

2.4 Siekiant išvengti bet kokio painumo, iš Atsiskaitymų baigtinumo įstatymo projekto turėtų būti aišku, jog mokėjimo įstaigos ir elektroninių pinigų įstaigos, kad galėtų būti nustatytos Lietuvos sistemos dalyviais, turėtų atitikti pirmiau minėtas sąlygas. Todėl, siekiant teisinio tikrumo ir siekiant pašalinti neaiškumą dėl mokėjimo įstaigų ir elektroninių pinigų įstaigų tinkamumo

³ Mokėjimo įstaigų įstatymo 4 straipsnio 5 dalis (Valstybės žinios, 2009, Nr. 153-6887).

⁴ OL L 267, 2009 10 10, p. 7; žr. 16 konstatuojamąją dalį.

⁵ Direktyvos 98/26/EB 2 straipsnis.

⁶ Žr., pvz., Direktyvos 2009/110/EB 25 konstatuojamąją dalį, 6 straipsnio 2 dalį ir 20 straipsnio 1 dalį.

dalyvauti nustatytoje Lietuvos sistemoje, besikonsultuojančiai institucijai siūloma peržiūrėti „įstaigos“ sąvoką.

3. Kredito reikalavimų kaip finansinio įkaito naudojimas Lietuvos banko kredito operacijose

ECB supranta, kad ateityje Lietuvos bankas gali leisti naudoti kredito reikalavimus kaip naują Lietuvos banko kredito operacijoms užtikrinti tinkamo finansinio įkaito rūšį, įskaitant kaip įkaitą dienos paskoloms TARGET2 teikti. ECB tikisi, kad atitinkamos nacionalinės institucijos konsultuosis su ECB, jei dėl tokio pasiūlymo būtų rengiamas teisės aktų, kuriais būtų iš dalies keičiamas Lietuvos pinigų politikos teisinis pagrindas, projektas.

4. Galuskaitos ir baigiamosios galuskaitos teisinis pagrindas

- 4.1 Galimybė įvykdyti galuskaitą kitai sandorio šaliai esant nemokiai yra ypatingai svarbi finansų rinkose. Todėl baigiamosios galuskaitos įvykdymo klausimas yra aktualus ne tik atskiriems finansinio užtikrinimo susitarimams, bet ir visų rūšių susitarimams, kuriais siekiama sumažinti kredito riziką.
- 4.2 ECB pritaria Finansinio užtikrinimo susitarimų įstatymo projekto galuskaitos ir baigiamosios galuskaitos nuostatomis, ypač kiek joms netaikomos nacionalinės bendrosios nemokumo teisės normos. Tačiau ECB pabrėžia, kad Finansinio užtikrinimo susitarimų įstatymo projekte finansinio užtikrinimo susitarimams, kuriuose yra galuskaitos ir baigiamosios galuskaitos nuostatų, jokių būdu negali būti teikiama pirmenybė prieš finansinio užtikrinimo susitarimus, kuriuose tokių nuostatų nėra.

Ši nuomonė bus skelbiama ECB svetainėje.

Priimta Frankfurte prie Maino 2011 m. vasario 24 d.

[parašas]

ECB pirmininkas

Jean-Claude TRICHET